

# Bir Şiir Tahlili Anne Şiiri Ali Özkanlı

– Ömer Batı · 27 Mayıs 2009

Bir Şiir Tahlili: " ANNE " Şiiri – Ali Özkanlı

ANNE

Anneler kalplerde sarsılmaz direk  
Kucağın bizleri sarıyor anne  
Anne olmak için doğurmak gerek  
Kuzuların seni soruyor anne

Yavrum, kuzum deyip bizi kollardın  
Gece beşiğimi durmaz sallardın  
Kucağına alır öper koklardın  
Hasretin burnumda tütüyor anne

Mübarek ellerin sıcacık kucak  
Anneler var ise tütüyor ocak  
Şefkatli kolların değince ancak  
Ağlayan bebekler susuyor anne

Engin şefkatinle sen bir meleksin  
Yanık gönüllerde dua, dileksin  
Gülistanda açan eşsiz çiçeksin  
Nefesin misk gibi kokuyor anne

Hayalin gözümde sevgin özümde  
Muhabbetler vardır tatlı sözünde  
Seni andığımda yaşlar gözümde  
Yaralı yüreğim kanıyor anne

Bahçemizde açan en güzel gülsün  
Değeri biçilmez altın ödüksün  
Gönlümüze doğan eşsiz sümbülsün  
Sevgini tüm âlem biliyor anne

Evlat pîr olsa da anneye muhtaç

Onlar ki her zaman başımızda taç  
Dermansız dertlere olurlar ilaç  
Nur yüzün kalbime doğuyor anne

Sevdikleri için durmadan koşar  
Yavruları için dağları aşar  
Anneler her zaman kalplerde yaşar  
Evlatların rahmet okuyor anne.

Ali Özkanlı / 07.05.2008

" Anne " Şiirinin Tahlili:

Anne...

Yüreği volkanlar gibi patlamaya hazır hassas ruhlu insan. Bir günlük cennet hayatının bin senelik dünya hayatına denk geldiği bir cennetin ayakları altında olduğu biricik kudsi varlık. Öyle ki, yüce nebileri dünyaya getiren ve insanlara ilahi mesajları sunan yüreklerin membaı.

Annelik o kadar yüce bir vazifedir ki, dağlar bile bu yükü üzerine almaktan kaçınmış, fakat yüreği deryalar dolusu sevgi dolu nazenin yürek cansiperane bir şekilde bu vazifeyi kaldırmasını bilmiştir. Bu yürecik bazen bir Fatıma, bazen bir Nene Hatun olmasını bilmiştir.

Annelik, sınır tanımaz evrensel bir simgedir. O, yüreği atan her canlı için geçerlidir. Öyle kılıçtan keskin bir simgedir ki, aslanı yavrusu önünde dize getirir. Annelik duygusu bir kediye, yavrusuna bir fareyi nasıl yakalayabileceğinin ilk derslerini verdirirken; belki de o yakalanma korkusu ile yaşayan fareye de kendi yavrusuna kediden kaçma yollarının en pratiğini vermenin hazırlıklarını yaptırın duygudur. Hayatta insanoğluna da böyle bir dersi vermeye çalışan duygudur.

Bu kısa duygu dolu kelimelerden sonra tahlil etmek istediğimiz "Anne " şiirini biçim ve içerik yönünden ele alıp tahlil etmeye çalışalım:

Şiirimizin genelinde konu olarak anneye duyulan hasret ve özlem duygusuyla içi sızlayan bir kalbin duygularının kabına sığmayan kelimelerini okumaktayız. Duygular o kadar samimi ve içten ki, kelimelerin yoğunluğunda anne hasretinin sıcaklığını buluyorsunuz.

Anne inleyen bir ney, anne hicrandan yumak,  
Gözleri buğulu, nemli ve her zaman zâr zâr...  
Kaderidir annenin ocaklar gibi yanmak,  
Hep hüznü eser onun ikliminde rüzgâr.

Kuşlar gibi titrer o güneş yüzlü nevhayâl,  
dizelerinde dile gitirilen anne olma. Yüreği hicranlı ve bir o kadar da üveyikler gibi hassas ruh.

Şiir, sekiz kıtadan oluşmaktadır. Hece vezni kalıbı esas alınarak yazılmıştır. Hece vezninin 11'li ölçüsü olan 6 + 5 kalıbı esas alınarak yazılmış duraklardan oluşturulmuştur. Şairimizin duyguları belirli bir düzende çıktığından hece vezni esas alınmıştır.

Şiir belirli bir kafiye düzenine göre yazılmıştır. Kafiye örgüsü olarak koşma tipi kafiye düzeni kullanılmıştır. Burada esas olan ilk dördlük çapraz kafiye düzeninde olup diğer kıtalarda ise koşma tipi esas alınmıştır. Bu kafiye düzeni halk şiirlerinde ekseriya kullanılan uyak düzenidir.

..... direk a  
..... sarıyor anne b çapraz kafiye  
..... gerek a  
..... soruyor anne b

..... kollardın a  
..... sallardın a koşma tipi kafiye  
..... koklardın a  
..... tütüyor anne b

..... kucak a  
..... Ocağ a koşma tipi kafiye  
..... ancak a  
..... susuyor anne b

Kafiye çeşidi olarak zengin kafiye kullanılmıştır. Bunu yanında her bir kıtanın sonunda "anne" sözcüğü tekrar ettirilerek ses uyumu sağlanmaya çalışılmıştır. Şiir belli kalıba ve düzene göre yazıldığından kelimeler ve cümleler arasında bir uyum görülmektedir. Kelimelerin şiirin içeriğinde verilemek istenen duygu yoğunluğuna uygun düştüğü görülmektedir.

Şairimizin yüreğindeki annesine karşı olan duygularının yoğunluk yumağı o kadar çok benliğini sarmalamış ki her defasında "anne" sözcüğünü tekrarlamaktan geri kalmamıştır. Fakat bu yapılan kelime tekrarları şiirdeki ahengi bozmaktan öteye şiire farklı bir hava katmıştır.

Şiirde " r – n " ünsüzleri şiirin belirli yerlerinde sıkça kullanılarak şiire fonetik unsuru açısından değişik bir hava katılmaya çalışılmıştır. Özellikle " sarıyor, soruyor, tütüyor, bebekler, öper, biliyor, yaşlar, okuyor, anne, kuzuların, sallardın, engin, gönül " kelimelerinde bu ünsüz harflerin ahengi göze çarpmaktadır. Şairimizin annesine olan özlemi, hasreti şiirde sert ünsüzlerin fazla kullanılmasını

engellemiş, daha çok " k " sert ünsüzü "direk, kalp, gerek, kuzum, kanıyor, sıcacık, misk, koşar " sözcüklerinde kullanılmıştır.

Bazı mısralarda yan yana veya arka arkaya ses ve ahenk bakımından birbirine benzeyen sözcüklerin kullanılması ve tekrar edilmesi şiirdeki uyum musikisini arttırmıştır. Şairimiz duygularının sözcüklere döküldüğü şiir ahengine büyük önem vermiştir. Annenin hayali şiirin bütün kelimelerine sirayet etmiştir.

Şiirde sembolik unsurlar kullanılarak benzetmelerden faydalanılmıştır. Anne sevgisi, yüreği kuzuların sessizliğini bozan anneye, gülistandaki güllere, sümbüllere ve dertlere derman olan devaya, ilaca benzetilmiştir. Bu benzetmelere tek tek bakıldığında kelimelerin ve benzetmelerin özenle seçildiği görülmektedir. Şiirdeki benzetmeler, gurbet ve özlem unsurlarının güçlendirilmesine yönelik kullanılmış olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şiiri okuduğumuzda realist etkiyi de göz ardı edemeyiz. Şair, özlemini duyduğu annesine karşı olan duygularını kaleme alırken bir ressam, bir sinemacı titizliğiyle ele almış ve okuyucusunun gözünde bir manzara çizmeye çalışmıştır. Anneye ait duygular sinema şeridi teferruatıyla dile getirilmeye çalışılmıştır. Sembolist sanatçılarda görülen dış dünyayı duygularla ifade etme etkisini şairimizde görmekteyiz. Aslında şiirde maziye dönüş etkisi görülmektedir.

Şiirimizin başlığı olan "Anne" kelimesi şiirin bütünüyle o kadar iç içe geçmiştir ki, başlık içerik hakkında bilgi vermektedir. Şairimizin çocukluk döneminde yaşadığı hayat, annesine düşkün bir kişilik oluşturmuş ve incelediğimiz "Anne" şiirinde de bunun yansımalarını görüyoruz. Şairimiz bu şiirdeki anne unsurunu sembolik değil, somut olarak ifade etmeye çalışmıştır.

İnsanoğlunu ayakta tutan bazı amiller vardır: Sevgi, dostluk, aile... Bunların hepsinin birleştiği nokta annedir. Onun yüreği Yunus'un dediği gibi  
" Ballar balını buldum / Kovanım yağma olsun." beyiti ana dayanak noktasıdır.

Anneler kalplerde sarsılmaz direk  
Kucağın bizleri sarıyor anne  
Anne olmak için doğurmak gerek  
Kuzuların seni soruyor anne

Şairimiz bu kıtada onu ayakta tutan yegane dayanağın annesi olduğunu daha ilk mısralardan başlayarak okuyucusunun gönlüne haykırmaktadır. Annelik başka bir duygudur. Her insanın insanlıktan nasibini alacağını söylemek mümkün değilse de, her kadının da anne olabileceğini söylemek hilafı vaki olur. Annelik bambaşka bir duygu yoğunluğudur.

Annelik vefadır, Eyyubun sabrıdır, çiledir, sevgidir, umuttur, gelecektir, kutlu Nebinin duasıdır, çöldeki

seraptır, şairin kalemı, kırık mızrabıdır, ozanın dertli sazıdır, bir koyunun kuzusuna verdiği süttür, üveykin kanat çırpışıdır. Yüreği anne sevgisinin aşk ateşinde kebab olmuş bağı yanık başka bir şairimizin değdi gibidir anne:

Yorgunluk uğramazken yaşlı bedenine  
Harmanda üvendiredir elindeki  
Mutlu bir azıktır sepetindeki tandır  
Çağları bağladığın belindeki kuşak  
Sabanın tutağına yapışmıştır yüreğin  
Sırtındaki kâh bir mermi kâh bebeğin  
Yavrum, kuzum deyip bizi kollardın  
Gece beşiğimi durmaz sallardın  
Kucağına alır öper koklardın  
Hasretin burnumda tütüyor anne  
Sessiz gecelerin en onulmaz yoldaşındır anne.

Şairimiz bu kıtada anne vefasından ve çilesinden bahsetmektedir. O evladını gözyaşıyla, çilesiyle, emeğiyle, ninnileriyle büyötmüştür. Her türlü olumsuzluktan annelik duygularıyla çocuğunu koruduğu geçmiş zamanlar şairimizin duygularını yoğurmuştur.

Kanmaz aslâ sevmeye, O sevgiye susuzdur,  
Şâire "su" dedirten hisle "evlât" der inler.  
Herkes derin uykularda iken o uykusuzdur,  
El açar Yaratan'a balalarını diler...  
Yürüdüđu yol, onun hislerinin yoludur,

İnsan büyödükçe sorumluluğu artmakta ve kendi ayakları üzerinde hayata tutunmasını bilmelidir. Şairimiz bunun boşluğunu hayatında hissetmekte ve o günlere özlemle bakmaktadır.

Hayalin gözümde sevgin özümde  
Muhabbetler vardır tatlı sözünde  
Seni andığımda yaşlar gözümde  
Yaralı yüreğim kanıyor anne

dizelerinde şairimiz annesinin kendisi için dizdiği mana dolu beyitleri, ninnileri, türküleri içi sızlayarak yad etmektedir. Şairimiz her ne kadar o günlerin şeker şerbet zaman dilimlerini aklına getirse de, o günlerden arta kalan sadece, geçmiş o günlerin dudaklarda bıraktığı tatlı izler, hatırladıkça için için akan gözyaşlarıdır. Şairimiz de bunun farkındadır, ama o sinesi evlat sevgisiyle yanıp tutuşan yüreğin içinde hala beşikteki haylaz çocuktur. Bunun hatırasıyla kendisini avutmakta ve teselli etmektedir. Her ne

kadar yüreği ağlasa da şairimiz bununla mutludur.

Evlat pîr olsa da anneye muhtaç  
Onlar ki her zaman başımızda taç  
Dermansız dertlere olurlar ilaç  
Nur yüzün kalbime doğuyor anne

İnsan hangi yaşta olursa olsun o, anne gözünde daha terü taze kokan bir sümbüldür. Her şeyi parayla satın alabilir, elde edebilirsiniz, ama anne yüreğini asla. O hiçbir kervanın uğrayamadığı sarp, çileli, meşakkatli, çetin ve aşılmaz bilinen Kaf Dağı'nın ardındaki gizli iksirdir. Yılların hüznü yüzüne yansısı da o yüreklerde hala nur tele'lül etmekte ve cennetin yansıması görülmektedir. Kutlu Nebi'nin (sav) cenneti kazanmak için "anne – anne – anne" demesi ve ısrarı fedakar çileli insan içindir. Sıkıntılı zamanların onulmaz dermanıdır anne.

Annenin derman dolu sözlerinden hiçbir zaman katiyetle Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş Şiirinde dile getirdiği serzenişleri göremezsiniz Anne bundan her zaman kaçınmasını bilmiştir. Çünkü o bu yolun meşakkatiyle yoğrulmuştur.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne?  
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?  
Ya gözler altındaki mor halkalar?  
Neden böyle düşman görünüyorsunuz;  
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?  
Zamanla nasıl değişiyor insan!  
Hangi resmime baksam ben değilim:

Onun yüzünde, şakalarında ve ellerinde her ne kadar yılların yükü, meşakkati görünse de o asla bundan şikâyetçi değildir. Hayata tüm güzellikleri bakmasını bilmiştir. Değil mi ki fidanlar baharda tomurcuklanıp dumru dumru olacak. İşte hizmetinin mükâfata. Hayatın en onulmaz meşakkatlerine karşı canından parçası evladına karşı cansiperane durmasını bilmiştir. O kadar cansiperane durmuştur ki her sayfada farklı farklı karşımıza çıkmıştır.

O, başka bir şairin deli telinde dediği gibi türlü türlü şekillerde tarihin altın sayfalarında karşımıza çıkmasını bilmiştir.

Seni tanımazlar anne  
Bazen adın onbaşı Halide'dir  
Kara Fatma derler namın yürüsün diye  
Gördesli Makbule olur haykırırsın düşmana

Sipere atılırken Tayyar Rahmiye'dir şanın  
Aziziye Tabyası'nda Nene Hatun yazar  
Süreyya Sülün Hanım derler adına  
Binbaşı Ayşe olup yücelirsin başlarda  
Bir milletin dirilişidir omuzlarında taşıdığıın

Fakat onun ortak adı " anne "dir. Semboldür, tarihin altın sayfalarından günümüze taşınan bir mittir. Her şeyi evladı bildiği vatani, doğup büyüdüğü toprakları uğruna göze almıştır. Kınalı yavrusunu da zaten bu şeref için Çanakkale'ye, Dimetoka' ya, Yemen'e ezgiler, ağıtlar dizerek göndermiştir.

Sevdikleri için durmadan koşar  
Yavruları için dağları aşar  
Anneler her zaman kalplerde yaşar  
Evlatların rahmet okuyor anne.

Her şeyi canından çok sevdiği evladı uğruna yapmaktadır. Küheylan gibi çatlarcasına koşturmasını bilmiştir. Şairimizin bu kıtada artık özelden genele doğru bir geçiş yapmıştır. Sadece kendi annesiyle ilgili duygularını değil, tüm anneler için seslenmiştir.

Aslında burada okuyucuya öğüt verme amacındadır. Şartlar ne olursa olsun anne asla vazgeçilemeyecek bir varlıktır. O öyle kutsi bir varlıktır ki, onsuz cennete girilmez, onsuz dağlar, çileli yollar geçilmez olur. Rahmet okunacak, hayırla yad edilecek varlıktır.

Şairimiz, annesine olan duygularını geçmiş günlerin özlemiyle dile getirmeye çalışırken; şairimizin annesine de evladıyla ilgili duygu düşünceleri dile getirmesi söylenseydi herhalde anne yüreği, başka bir şairimizin " Çocuk " adlı şiiriyle duyguları tüllendirirdi herhalde:

ÇOCUK:

Göğüslerde koklanıp okşanacak tomurcuk,  
Üfül üfül esen tertemiz râyihasıyla;  
Ötelerin en büyük armağanıdır çocuk,  
Masmavi dünyâsı, neş'e tüten havasıyla...  
Millet ulu bir çınar, çocuksa bir çekirdek,  
Atkılar salar her yandan toprağın bağına;  
İşlediği iş, Fâtih ordularinkine denk,  
Her tohum bir başka iklimi alır ağına...  
Çocuk bir neş'e kaynağıdır yuvada inan!  
En tatlı nağmeler gibidir soluğu-sesi...

Çocuksuz yuva eksik, onsuz mutluluk yalan,  
Tıpkı Cennet meltemlerine benzer nefesi...  
Goncalar gibi tebessüm eden çehresinde,  
Ardarda başka güzellikler tülленir durur...  
Çocukla seslendirilen hayat bestesinde,  
Ebediyet âleminden şarkılar duyulur.  
Yuva çöl gibidir filizleninceye kadar,  
Tomurcuklar arasında ev Cennet'e döner...  
Filizlere giden yollar kapalıysa eğer,  
Millet pâyimâl olur, yuva devrilir-gider.

Annelik üzerine söylenecek o kadar çok kelam var ki, biz bu sayfalarda dimağımızdan dökülen birkaç kelamı dile getirmeye çalıştık. Bundan sonrasını yüreği deryaları andıran sevda dolu annelere bırakıyoruz.

Baki kalan bu kubbede  
Hoş bir sada imiş.

ÖMER BATI  
23.05.2009 - Gaziantep